

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT (6)

Szürke, borongós napra esett szeptember elseje, amelytől kezdve, a Laci szempontjából nézve beköszöntött az iskolai megpróbáltatások időszaka. Még a nap is elbújik ilyenkor! Jól teszi, én is azt tenném legszívesebben – elmélkedett magában, miközben beültették a zöldszínű iskolapadba, mégpedig az első sorba, hogy szem előtt legyen. S mindennek tetejében egy lány mellé! Az igaz, hogy Elza volt az osztályban a legszebb kislány, de hát mégiscsak egy lány! Izgatottan forogtak jobbra-balra a kopaszra nyírt fiúk és copfos lányok, ismerkedtek az új helyzettel. Laci hamar feltalálta magát, és már meg is húzta Elza copfjában a piros szalagot, ami kibomlott. Amikor megszólalt a csengő, Laci nagy meglepetésére az osztályba apja lépett be. Megállott az asztal előtt, szigorú tekintetét végigjártatta az elsősökön, majd kiszámított, határozott mozdulatokkal letette a naplót az asztalra, s a széket hátrahúzva leült. Elővette tokjából a szemüvegét, rálehelte és a zsebkendőjével gyorsan megtörölte, aztán újból megismételte ezt a műveletet már lassabban, miközben enyhe mosoly jelent meg a szája szélén, annak tudatában, hogy a feszült csendben minden gyerekszem őt figyeli. Amikor mély hangján megszólalt, hirtelen bezárultak a félig nyitott ajkak, Laci pedig elkapott egy legyet.

– Na, gyerekek! Én foglak benneteket tanítani, vagyis az első osztályt.

Engem Ludvig Alekszandrovicsnak kell szólítani az iskolában, ez a szabály. Most pedig olvasom a neveket, akit szólítok, álljon fel. A pulyák nevüket hallva félnéken felemelkedtek a padokból, a tanító pedig igyekezett megjegyezni az eddig még ismeretlen arcokat. A mai naptól kezdve, – folytatta Ludvig Alekszandrovics, az iskola első osztályos tanulói vagytok. A tanítók szava itt törvény. Először is megkövetelem a fegyelmet. A padokban egyenes derékkel üljete. Az iskolában nem elkésve, tisztán, rendes öltözetben jelenjete meg, és végül megkövetelem a szorgalmas tanulást. Most pedig tegyjete ki a kezeteke a padokra, lássuk, kinek kell keze mosni.

A szülők odafigyeltek, mindenkinek tiszta volt a keze, nyaka, füle, de ahogy a tanító mondta, a körmökeket inkább karmoknak lehetett nevezni.

– A karmokat holnapra le kell vágni – rendelkezett –, és kefével kimosni.

Na, fuccs a gombozásra való körmöknek – sóhajtott szomorúan Laci, s ahogy összenézett a felvégi cimboráival, az ő arcukon is elégedetlenség

tüköröződött. A felvégi bandából még négyen kerültek vele egy osztályba: Pityu, Feri, Guszti és Fonosz. Velük is kitoltak, lányokat ültettek melléjük szelídítés céljából. Végre-valahára megszólalt az utolsó óra végét jelző csengő, és az iskolások hazamehettek. Lacinak meg kellett várnia az apját.

– Na, fiam, hogy tetszik az iskola? – kérdezte tőle útközben.

– Az iskola tetszik – felelte –, mert a lépcső korlátján nagyon jól lehet lefelé csúszni, az emeleti ablakokból meg lehet papírrepülőgépeket dobálni, a szünetben futballozni, csak az nem tetszik, amit itt csinálni kell, meg hogy sokáig kell egy helyben ülni. Nem lehetne rövidebb órákat csinálni?

– Milyen rövideket szeretnél? – mosolygott az apja.

– Hát úgy ni! Tíz perc tanulás, húsz perc szünet.

– Igen? Te aztán értenéd a csíziót, jómadár! Hát tudd meg, iskolába nem játszani, hanem tanulni járunk. Most már kötelességeid lesznek, és ha nem fogsz engedelmeskedni, hátrakötöm a sarkadat.

Laci meghökkent ettől a szótól. Milyen lehet az a sarok-hátrakötés? Ez valami új kínzás lehet már megint. Eddig még hál' istennek nem volt hozzá szerencséje, de hátha nem is lesz! A kesztyűbe dudálásról már tudja, hogy az rossz, akkor ez sem lehet jó. Nem akarta tovább firtatni a dolgot, inkább megkérdezte:

– Én most már Ludvig Alekszandrovicznak hívjalak mindig?

– Azt már nem! – felelte az apja. Te az osztályban ne szólíts inkább seho-
gyan sem! Ha beszélni akarsz, nyújtsd fel a kezed, jelentkezz. Az osztályban oroszul kell köszönnötök, de ez téged ne zavarjon, nem változott semmi sem.

A hónap vége felé, a faluban furcsa dolgok történtek. Több ház előtt jó nagy területen, napraforgó mag volt kiterítve a földre, s emiatt elég szokatlanul nézett ki a soralja. A derült égből a szeptemberi nap még ugyancsak lövellte forró sugarait. Az emberek gereblyével mozgatták a terményt, hogy estig kiszáradjon. Sokan meglehetett volna ezt az udvarukon is, de hát a hagyományt nem volt ildomos megszegni, az ilyesmiért könnyen a „falu szájára” kerülhet az ember. A termést be kellett mutatni a járókelőknek, azaz „mustráltatni”. Aki csak elment a szétterített napraforgómag sötét foltjai mellett, lehajolt, vett belőle egy fél marékkal, megkóstolta, s azt illendő volt megdicsérni.

– Jó magod van, Irén!

– Jó, hál' istennek!

Persze voltak szélsőséges esetek is, az ilyenekről a Dugó-félék gondoskodtak. A felvégi jómadarak az egyik lócánál tartották a szokásos összejvetelüket, s persze mindenki magolt. Szóba került, vajon a legközelebbi

teríték gazdája, Irén néni meddig lesz képes túrni a pimasz kóstolgatás? Dugót jelölték ki próba-embernek, aki szívesen hajlott a feladatra. Dugó felvett egy marék napraforgót és megdicsérte.

– Jó magja van, Irén néném!

– Jó – válaszolt ő.

Néhány perc múlva ismét lehajolt s belemarkolt.

– Jó magja van, Irén néném!

– Jó hát! – válaszolt Irén néném kissé hangosabban.

Dugó nemsokára ismét ment, és markolt.

– Jó magja van, Irén néném!

– Hányszor fogod még ezt elmondani? – kérdezte az öregasszony mérgesen.

De Dugó könnyörtelen volt, és még egyszer odament.

– Jó magja van, Irén néném!

Irén nénémnek elege lett a tréfából.

– Nem vagyok én siket! Ha jó, hát jó! Ha éhes vagy, adok egy karéj kenyeret, de ha még egyszer magért jössz, a fejedbe állítom a gereblyét!

A bandának tetszett a móka, mindegyiknek a füléig ért a szája a vigorgástól. Estére, mielőtt megjött volna a legelőről a csorda, mindenki felseperte a földről a jó száraz étolajnak valót, majd jó magasra emelve egyik vedérből lassan a másikba töltve kipalolták a szélben, és zsákokba rakták.

Az őszi betakarítások lázas tennivalói közepette, az egészen kis gyerekek is csodálatos dolgoknak, élményeknek lehettek a részesei. Örömet okozott nekik, ha feladatot kaptak egy kis munka elvégzésére. A napraforgó pogácsából a magok bottal való kiverése vajon kinek ne tetszett volna! A száraz paszulyhüvelyekből a termést szintén botokkal kellett kiverni, és ami minden pulyának tetszett – az a tengerihántás volt. Fent a cső hegyénél kezdve, a gallérjánál fogva lehúzni róla a zöld kabátot, körös-körül és amikor elötűnnek a csillogó, sárgás-vöröses szemek, megcsodálni, megtapogatni a magvakkal sűrűn tömött párhuzamos sorokat, s közben érezni a csuhéj friss illatát. Játékokból nagyon kevés volt a választék, s a városba kellett értük menni. Nem sok gyerek jutott bolti játékokhoz, már a szegénység miatt sem. Ilyenkor aztán ősszel, sok-sok tengericsőből készített hajás baba „született” a faluban. A két gumóval összenőtt krumpliból meg csak négy lábat és farkat kellett szűrni gyufaszálakból, és máris ugattak, rögögtek, vagy bögtek a különböző állatkák. A többől lámpások, a répából fogak, s a kukoricaszárból egy kis ügyességgel hegedük is készültek. Ezek voltak az őszi gyerekhangszerek és éppen olyan örömet okoztak a falusi lurkóknak, mint tavasszal a fűzfásipok.

A farkaskutyák kitartóan úzték, kergették Lacit. Már majdnem elkapták, amikor eszébe jutott, hogy ő repülni is tud. Ekkor libává változott. Amikor a templomtorny bádoggömbjének ütközött, már kismalac lett belőle. A kutyák farkasokká változtak és egymás hátra álltak. Legalól Nyálas Béla, a kecskepásztor tartotta őket és vonított: „u-úúú, u-úúúúú!”. Laci elfelejtette, mit kell ilyenkor kiáltani a kismalacnak, a vezérfarkas pedig már elérte és marásra tátotta félelmetes pofáját.

Hát persze, a fiú a vacsoránál egy kicsit többet fogyasztott a lecsóból, vagy ahogy azt Badalóban hívták – „szatyorás”-ból. Zavaros álmából egy erős kopogás riasztotta fel. Vasárnap reggel volt, nem kelt korán a család, ágyban voltak.

– Szabad! – kiáltotta az apja.

A hálószoba ajtaján Elek lépett be nagy hévvel, jobb kezében a hátsó lábainál fogva egy szép vörös rókát csüngtetett a magasba emelve. Mindenki kerekre nyitotta a szemét.

– Nézzék má’! – újságotla Elek. Meghallottam, hogy nagyon ugatnak a kutyák. Kiszaladok, hát látom, hogy a Domcsi meg még két kutya nekiszorította a drótkerítésnek ezt a rókát, la! Majdnem szétszaggatták má’, amikor elvettem tülük. Esse fog mán tyúkot lopni! – nevetett, és diadalmasan végigjáratta a szemét a szép bundán. De van nekem egy másik dógom is. Hajnalban megszületett az ötödik fiam. Kálmány lesz a neve, mint a nagyapjának. Jányt vártunk, igaz, de hát így akarta a Teremtő. Bódog vagyok tanító úr, nem is tudja, milyen bódog! Na, hát má’ bocsánat, hogy zavarkodtam, mondta a bódog ember, és mielőtt valaki megszólalt volna, gyorsan bezárta az ajtót maga után.

Miután Laci végre megértette, hogy az iskolába járást, bár minden porcikája tiltakozott ellene, nem lehet kivédeni, beletörődve kezdte lassan elfogadni. Egyet azonban nagyon nehezen szokott meg – odafigyelni az órákon. Szemei az ablakra, vagy az iskolapad egy pontjára szegeződtek, és képzelete messze szárnyalt. Egy olyan álmvilágba, ahol örökös a nyár, mindennapos a derű, a gondtalanság, a játék, a kaland. Tágas, zöld fűvel benőtt térségekről álmodozott, ahol a jó széllel talán még fel is lehet emelkedni és repülni a magasban, mint az utcai libák, lenézni a piros cseréptetős házakra, bekukkantani a kéményekbe, tréfából megdobálni valakit vagy valamit, és megnézni az eddig még sosem látott Tiszát.

Volt egy terem az iskolában, ahová semmi kincsért be nem tette volna a lábát. Egy alkalommal az anyja, a „tanétónéasszony” megmutatta neki a bioló-

giai szertárat. Amit ott látott, borzalommal töltötte el. Kitömött üvegszemű állatok, róka, mókus, hörcsög, fácán, bagoly és még mindenféle ismeretlen emlősök és madarak halottasháza volt szerinte ez a hely. Megfogadta: mind-egy, hová megy vagy viszik, de a rettegett kabinetbe soha többé be nem lép.

Ludvig Alekszandrovics szigorú tanítónak bizonyult. A tanulási előmenetelen kívül, nagy figyelmet fordított a rendre, tisztaságra is. Félelmetes villogó szemüvege mögül és fölötte, mindent észrevett, s az osztályban katonás fegyelem uralkodott. A tanítóknak meg volt engedve a fizikai fenytés. A büntetés eszközei a vessző, a vonalzó elmaradhatatlan tartozékai voltak a tanító asztalának. A tenyereseken és körmösökön kívül, Ludvig Alekszandrovics mestere volt a táblatörő szivacs célba dobásának is. Természeténél fogva azonban gyakran megengedte a tréfás, mulatságos perceket is. A tanító a már megtanult, nagy finomrajzolatú betűkből szavakat írt fel a táblára. Az „e” betűt az előző napon vette át az osztály, s most ismételni kellett a betűk összeolvasását. A nagy, szuggeráló szemű Jolánka ekkorára megkapta a saját „sorajjai” gúnynevét, a Dülledtszeműt, s a tanító most épp ezt a Jolánkát hívta a táblához.

– Gyere csak kislányom – szölt Ludvig Alekszandrovics –, olvasd el nekünk ezt a betűt.

De Jolánka inkább a padlót nézte, mint a táblát, és hallgatott. A tanító elmosolyodott. Az „e” betűnek szemet és bajuszkát rajzolt.

– Van egy ilyen kis állat, amelyiknek a neve ezzel a betűvel kezdődik. Melyik lesz az? Ugye tudod? – biztatta bátorságra a kislányt.

Jolánka gondolkodott, de ijedtében nem jutott eszébe semmi. Az osztály sűgött jó hangosan: egér! egér! Jolánka, sajnos még mindig nem értette, hogy kerül ide egy egér! Minek sűgnak neki holmi egeret, inkább azt sűgnák, milyen ez a betű. Ludvig Alekszandrovics a móka kedvéért most lerajzolt egy egeret, nagy bajuszkával és farkincával.

– Na, mondd meg kislányom, hogy hívják ezt az állatkát? Cincog is.

Dülledtszemű Jolánkának felcsillantak a nagy ártatlan barna szemei.

– Kiscincogó! – kiáltott fel örömmel.

Az egész osztály, tanítóstól, a hasát fogta nevéttében. Jolánka is örült a sikerének. Feri kihasználva a lazítást, gyurmagombócot dobott az egyik lány hajába. Ludvig Alekszandrovics résen volt, célzott, és szinte azonnal repült is a szivacs és a képen talált fiú törülgethette a nedves kréportól maszatos arcát. A megváltó csengő hangja, amely véget vetett a kínos és kevésbé kínos perceknek, a tanítóknak is parancsolt. Ez Laci életében rendkívül szerencsés és fontos tényként szerepelt.

A díszőrséget álló akácfák abban az évben is tüneményes virágözönt zúdíttak a felvégi és alvégi soraljákra. A hófehér fürtök édes illata belopta magát a lelkekbe, és mosolyra készítette a legszomorúbb embert is. Laci az első osztályon, kissé nyögve, de azért mégis átkecmergett, és hamarosan az olyannyira várt vakáció kellős közepén találta magát. Írni nem túl szépen, de olvasni folyékonyan tudott már. A betűk titkainak megfejtését határozottan megkedvelte, s mindent, ami magyarul volt írva, szeretett elolvasni. A nővéreitől örökölt meséskönyveket gyorsan kiolvasta és születésnapjára kapott egy saját könyvet is, a Szovjetunió népeinek meséit. Ezek a mesék szépek voltak, csak azt nem értette, miért mondta az apja, hogy tudnának ezek a népek sokkal több és szebb meséket is mondani, de azokat nem szabad kinyomtatni. Közben az Alvégen felépült a klub, amelyet az emberek a szokás hatalmából, továbbra is Bikaólnak hívtak. A Bikaólnak Laci érdekes feliratokat olvasott. Ezek a nagy, fehér papírszalagok vörös betűs feliratokkal a falra voltak szegezve hol függőlegesen, hol pedig vízszintesen. Ilyenek voltak köztük: „Húsban, tejben, vajban utolérjük Amerikát!”, „A vallás ópium a népnek!” Ezeket Laci hiába olvasta el egyszer-kétszer, mégsem értette, mit olvasott. Gondolta, hátha a túlsó oldalán van a magyarázat, fel is emelte a libegős szélüket, de ott nem volt semmi sem. Voltak ilyenek is a plakátok között: „A szocializmust építő szovjet nép mai nemzedéke már a kommunizmusban fog élni!”, „Éljen a szovjet nép és a baráti országokkal kötött szövetség!” Értette vagy nem ezeket, mindenestre jól megtanulta őket, és még azt is tudta, hogy mely falakat milyen „igék” díszítenek. Volt egy kedvence is: „Lenin örökké él!”

Őszre fordult az idő, és sajnos ismét megkezdődött Laci számára az iskolai gályázás. A házi feladatai egyre sokasodtak. Az egyik ilyen tanulástól elcsigázott esti pihenés idején, a rádió rendkívüli műsort sugárzott. A figyelemfelkelítő, izgatott hangok nem mindennapi eseményekről tájékoztatták a hallgatót: „Itt a Szabad Európa rádiója beszél! Veszélyben a magyar forradalom!” A tanító úr próbált bővebb információkat szerezni, de nagyon rossz volt az adás. Rákapcsoltak a muszkik – morgott magában. Visszafojtott lélegzettel már figyelte az egész család. „Zsú-zsú” – egyetlen morajba fűlt az adás, és aztán hangfoszlányok: „... taink harcban állnak... segítsetek, segítsetek...!” Nagy Imrének hívták azt az embert, aki beszélt – tudta meg Laci az apjától.

Derült volt a reggel. A töltés felől fúvó friss tavaszi szellő táncra kérte az ágaikon várakozó őszi faleveleket. A kerítés előtti lócánál a tanító úr és Elek halkán tárgyalták az eseményeket, s a Vén Bajuszon kívül csatlakozott még

hozzájuk néhány szomszéd is. Laci és társai szinte a felnőttek szájáról olvasták le, miről folyik az élénk beszélgetés. És akkor váratlanul – bumm! – hallatszott távolról, Magyarország felől. Lúnek! – állapította meg valaki. Kis szünet után ismétlődött a dörrenés, majd egymás után még kétszer.

– Ágyúznak! – mondta a tanító úr. Innen, valahonnan közelről.

– Vagy pedig tank is lehet – vélekedett Elek.

– Elég baj a, ha lúnek, nehogy megégentelen háború legyen, la! – sóhajtott fel Vén Bajusz.

A tanító úr legyintett.

– Itt nem lesz semmi. A mi nevünk hallgass. Ha ők Nyugatról nem kapnak segítséget – bár kétlem, hogy bele mernének ugrani, ez nagy rizikóval járna –, akkor veszítenek, de a tenni akarásuk, a harcuk, akkor sem lesz hasztalan. A történelem örökké változik – ez törvényszerű. Annyi bizonyos, ezekről a napokról még sokat fognak beszélni. De ezekben a napokban sokkal erősebben munkálkodtak a szovjet zavaróállomások.

Amíg Budapesten íródott a történelem, a magyar rádió vagy zenét, vagy semmit sem sugárzott. Minél jobban hallgatott, annál többet mondott. Később már csak a Nagy Imre és a Mindszenti ügyéről lehetett hallani, de azt is inkább a nyugati rádiókban. A Kopera előtt, a besúgóktól óvakodva, még jó ideig téma volt a forradalom.

A Nagy Nyárfa közben hárommal gyarapította évgyűrűit. Ezek az évgyűrűk szélesek, egészségesek voltak. A kedvező időjárás bő termést biztosított az utóbbi években. A Tisza rendszerint kilépett a medréből, ám ezek az áradások veszélytelenek voltak. Inkább áldásosnak lehetett mondani, mert iszappal trágyázták a termőföldeket és friss vizet, sok halat hoztak a Kis Tiszának. A faóriáson jól látható sárgás iszapcsíkok maradt, hogy a levonuló árvíz szintjére emlékeztessen, s ezen kívül sajnos már tavasz óta, mélyen levert nagy boronaszögek csúfították függőlegesen a törzsét. A fa lecsurgó nedve és az esővíz hosszú rozsdacsíkokat festett minden egyes sebhely alá. Az érzékeny lelkűek önkéntelenül a keresztre feszített Jézushoz hasonlították ezt a megkínzott nyárfát. A fa is megbocsát a gonoszoknak, mint a názáreti – mondták, s az évek során benövi, testébe fogadja a vaskampókat. Laci egyedül ült a sárga leveleit már sűrűn hullató fa tövében, és rajzolt. A ceruzavonásokat gyakran kiradírozta, de azért célratorően készült a tájkép. A kép központjában a Nagy Nyárfa állott, mellé a sásos és fűzfabokros Kis Tiszát rajzolta a felugró hallal, a halat elkapó sirállyal, és ott volt még a felszántat-

lan búzaföld tarlója, a magas, szinte hegynek tűnő töltéssel. Saját magát is szerette volna odarajzolni, de ez meghaladta képességeit. Giccs volt ez a javából, ismerte már ennek a szónak a jelentését, de hát legalább nem hazudott, ott volt minden a rajzon fehéren feketén, amit a szem láthatott. A rajzfüzete lapjai közé egy kockás füzetlap volt elrejtve, s azon egy tollal, ceruzával, sőt színes ceruzával is írt, sűrűn javítgatott, befejezetlen vers volt olvasható. Minden jel arra mutatott, hogy a költemény már régóta készül, de a „költő” nem sieti el. A versszakok között voltak ilyenek:

„A testén sötét gyászszalagot húzott a fájdalom
Énbennem érte az őszinte szájalom
Messzire ellát a távoli határra
Rám pedig úgy néz, mint apa a fiára.”

A címe a „Nagy Nyárfa” volt. Az ötödik osztályba lépve írt pár verset. Ezek többnyire humoros vagy gúnyversek voltak. Olvashatták és hallhatták mások is, de ezt az egyet, amelyet nyárfáról írt, soha senkinek nem mutatta meg, mégpedig valami furcsa, a lelkében fészkelő ok miatt, amelyet ő maga sem értett.

Úgy belemerült a rajzolásba, hogy egészen váratlanul megszólalt valaki a háta mögött:

– Hát te meg mit csinálsz itt?

Pali volt az, labdával a hóna alatt, Fonosz és Dugó állt mellette.

– Má’ mióta keresünk! – nem vót ki a csapat, legalább egy kapura lehetett vóna játszani – méltatlankodott Fonosz.

Pali elkérte a rajzot.

– Hadd néim má, mi lesz e? Emmeg gólya? – mutatott a madárra.

– Nem gólya, sirály – mondta Laci.

– Hát pedéglen szebb lett vóna egy gólya, vagy inkább vadliba, amit a vadász lú lefele. A víz partján meg lett vóna egy szarvas, a másik ódalon meg egy vaddisznó.

Laci nem akart mondani semmit, de kiszaladt a száján, s ezt meg is bánta:

– A vízbe meg téged kellett volna odarajzolni, amikor pocsolás vagy, mint egy malac!

Pali megsértődött, és szótlánul visszaadta a rajzot. Egy darabig csend volt. Aztán Dugó sóhajtva felnézett a fára.

– Nem azért mondom, de jó vóna felmászni a hegyibe azt mondom, ha má itt vagynak a kampók!

– Akkor próbáld meg – mondta Fonosz.

Dugó feljutott a törzsön négy méter magasan, ameddig a kampók meredeztek, aztán lenézett.

– Nem azért mondom, de azt mondom, magas e még nekünk! Most má' kúszni kéne, de magamba nem merek. Szédülök.

– Akkor meg gyere le – mondta Laci. Majd ha erősebbek leszünk, én is felmászok. Azt hiszed, én nem gondoltam még erre?

Dugó lelépett a kampókról, és lihegve ismét felnézett a nyárfára.

– Olyan vagyok neki, mint egér az elefántnak. Magas e még nekünk!

– Magas – bólintott Pali.

A Nagy Nyárfa, mintha mindent hallott volna, játékosan hintázó arany-sárga leveleket hullajtott a fiúk kopasz fejére. Laci egyet becsúsztatott a rajzlapok közé.

A futballmeccsek idővel színvonalasabbá és izgalmasabbá váltak, s már nem csak a Soralján, de az iskolaudvaron is rendszeressé váltak. Ez a játék számított a szórakozás netovábbjának, a játékok fejedelmének, minden valamirevaló kamasz fiú számára. Már kialakulóban voltak az úgynevezett futball egyéniségek, akik technikás játékkal tekintélyre tettek szert nemcsak a társak, de a tanítók körében is. A hétosztályos iskola igazgatóját mindenki hú kommunistának, meggyőződéses ateistának ismerte, kinek melengető látványban volt része, ha olykor, a tanítói szoba ablakából nézte a fiúk játékát, akik szinte mindannyian vörös nyakkendő s pionírok lettek már.

– Elvtársak! – szólt a tantestülethez. Ezek a pionírok a mi reménységeink. Adjunk meg nekik minden lehetőséget, hogy a sport által erősek, egészségesek legyenek, mert nagy út áll előttük! Rájuk vár a kommunista társadalom alapjainak a lerakása.

A pionírnnyakkendő viselete kötelező volt, és nagyon praktikusnak bizonyult játék közben is. Segítségével nyakon lehetett csípni, megrántani, lerántani, vagy éppen fojtogatni is lehetett a támadó csatárokat. A futballista pionírt úgy lehetett felismerni, ha a nyakkendője úgy nézett ki, mint a kutya szájából kihúzott kapcarongy, amelyen előzőleg paprikás csirkét ebédeltek. A nyakkendő s „szerelésnek” Guszti volt a mestere. Ha lerántásos módszerrel megszerezte a labdát, ravasz módon nem rúgta, hanem megfordult, és a talpával hátrafelé kotorta. Ez volt az ő specialitása. Kiabálták is a szurkolók: Kapard ki, Guszti! És ő mindig ki is kaparta, vagy pedig bekaparta a kapuba.

Az egyik húszperces nagyszünetben lezajlott összecsapáson, amelyen Guszti sorsdöntő gölt kapart, Laci odament hozzá, és megveregette a vállát.

– Jól csináltad, te vagy a legjobb!

Ez a gratuláció nagyon a kedvére való volt Gusztinak. Az ő anyja harangozó volt a templomban, így aztán gyakran eljárt vele segédkezni a toronyba, és meg is szerette hamarosan ezt a szép mesterséget.

– Haverem vagy, Laci – mondta Guszti. Vasárnap gyere velem a toronyba, fogunk harangozni. Jössz?

Laci gondolkodott.

– Jó volna elmenni, csak egy a baj. Ha megtudják, hogy templomban voltam, apámékat elbocsátják az állásukból. A tanító fiának nem szabad oda menni.

– Ó, eridjél má! Hát nem imádkozni fogol, hanem harangozni. Nem lesz abbú semmi baj! Fel a haranghoz a pap nem jár, csak a bagoly.

– Igazad van! – örül meg Laci az okos szónak. Így már egészen más. Ha oda a bagoly is berepülhet, akkor én is minnek ne mászhatnék oda fel?

– A! – helyeselt Guszti. Akkor vasárnap az istentisztelet előtt fél órával ott legyél a cinteremben. Bújjál el egy orgonabokorban, oszt ha fütyülök, akkor gyere!

Laci egészen beleélte magát ebbe a soron következő váratlan, csábító élménybe. Most döbrent rá – hiszen ez fantasztikus lesz! Ekkora magasságban ő még sohasem volt, ott már csak a madarak röpdösnek. Elérkezett a várva várt vasárnap délelőtt. Minden tervszerűen sikerült, füttyszóra megnyílt egy orgonabokor, ahonnan kilépett Laci, majd átérezve a helyzet titkosságát, a két fiú a harangozóval, Juliska nénémmel együtt, besurrantak a templom ajtaján. Laci most volt életében másodszor templomban. Először akkor volt, amikor megkeresztelték. Bent az ablaküvegeken keresztül sejtelmes fénysugarak szűrődtek a félhomályba. Az úrasztalát frissen szedett fehér orgona és pünkösdirózsa csokrok ékesítették. Ünnepeyles mély csend honolt odabent, és ragyogott minden a tisztaságtól. Eszébe jutott a közmondás. Most értette meg, miért szegény a templom egere. Visszhangoztak a spirálisan emelkedő deszkalépcsőn a lépések kopogása, aztán az erősödő fényben Laci megpillantott egy óriási csengőt, ami a harang volt. Juliska néném megnyitotta a zsalugátereket körös-körül, hogy a harangszót az egész falu hallhassa. Még nem volt ott az ideje a műveletnek, és Laci körbenézett. Minden olyan volt, ahogyan elképzelte, de mégis sokkal szebb. A magasból láthatta a szomszédos iskola tetejét, az akácfa lombjait, a házakat, embereket és állatokat az Al- és Felvég teljes hosszában.

– Hát a nyárfa hol van? – kérdezte Gusztit.

– Ohon van, la! – mutatott Guszti a bal oldalra.

A zölden kanyargó töltés tetejére, mintha két sárga papírcsíkot ragasztottak volna, olyanoknak tetszettek a kitaposott párhuzamos ösvények. A túlsó oldalon, mint egy festményben, szabályos kör alakú koronájával ott magasodott a Nagy Nyárfa. Bár mélyebb fekvésű területről tört az ég felé, mint a templom, a csúcsa nem a haranggal, inkább a tornyon lévő csillaggal volt egyvonalban. A Guszti anyja megrántotta a kötelet. Mélyen, érceesen kondult meg a nagyharang. Egy gerlepár ijedten röppent fel a párkányról. Az utcán haladó emberek felemelték a fejüket. Aztán Guszti vette át a kötelet is komoly, összpontosított arckifejezéssel folytatta a harangozást.

– Látod? – kiabált a fülébe Lacinak. Így kell, la! Húzd meg, ereszd meg, húzd meg, ereszd meg! Aztán átadta neki a kötél végét. Úgy ment minden, mint a karikacsapás. A folytatásban már ketten harangoztak. Hát az valami csodálatos volt! Még egy utolsó kondulás, és a harang mozdulatlanságba dermedt. Lacinak eszébe jutott a szülői intelem: „Eszedbe ne jusson! El ne menj oda sohasem, mert nagy bajba sodorsz minket, az egész családot!” Lenézett az utcára, és nyomban rájött, ez az akció rosszul volt kiterelve. Elkészt! A templom előtt és bent a cinteremben, a Petőfi emléktáblán említett szent falak tövében, már gyülekeztek az emberek. Elég, ha egy-két ember meglátja őt, faluhelyen a pletyka futótűzként terjed. Vén Bajusz is azt mondja: „a nappalnak szeme, az éccakának file van”. Laci tanácstalanul nézett Gusztira.

– Na oszt akkor mi van? – szölt Guszti. Ne törődj vele! Megvárjuk, míg vége lesz az istentiszteletnek. Itt leülünk, la, a toronylépcső alján, oszt mi is meghallgassuk, ránk fér. Én is itt szoktam ülni mindig. Ha elmegy a pap, mi is hazamegyünk.

A vasárnapi igehirdetés igen fontos esemény volt a falu életében. A férfiak keményszárú csizmában, fekete priccses nadrágban, fehér ingben és kalappal a fejükön, magasra emelt fejjel és kimért léptekkel haladtak az út közepén. Kalapemeléssel, és valamivel mélyebb főhajtással köszöntötték egymást, mint hétköznapokon volt szokásos. Már a negyven évnél idősebb nők is talpig feketében, fehér zsebkendővel és zsoltárral a kezükben járultak az Úr színe elé. A férfiak és nők, akárcsak bent a templomban, már az odavezető úton is szétváltak. Egy idős házaspár azonban mindig kettesben ment. Ők – Nagyszemű Szilva és felesége, Zsófi nénye voltak. Az alacsony termetű Zsófi nénye büszkén karolta „derék” urát, aki igyekezett hosszú lépteit az asszonyéhoz igazítani. Az Alvég felől a kántor kíséretében megérkezett a magas, testes Rácz tiszteletes. Ő arról volt nevezetes, hogy szinte állandóan, legyen az esküvő vagy temetés, a pirosposzsgás ar-

cán mindig ott ült egy nyájas mosoly. Most is, amikor a kántor magyarázott neki valamit, úgy látszott, mintha jó vicceket hallgatna.

Megszóltak az öreg harmónium első akkordjai, és Laci fülelni kezdett. Minden új volt a számára. A különös tartalmú prédikáció, a pap által pátosszal előadott módja, az emberek viselkedése, éneke. Meglepődve látta Nagyböndőt, akit ő durva, szinte férfiasan viselkedő nőszemélyként ismert, most minden vadságát levetve, átszellemült arccal, könnyes szemekkel imádkozott és énekelte a zsoltáréneket. A Dittó Ember, aki a Vén Bajusz közelében ült, imára kulcsolt kézzel, a pap minden egyes mondata után bólintott egyet. Látta Ződ Gyepet, a csordást, aki nagyothalló volt. Száját kitévva jobbra-balra forgatta a fejét, hogy valamit megértsen. Ez egyáltalán nem hasonlított egy iskolai órához. Az egész szertartás egy nagyon furcsa álomnak tűnt Laci számára, ahol hallani lehetett a lelkek sóhajtását és érezni az Úr jelenlétét a szívekben.

